

Raiskamise krabin koolis

Perestroika

Marek Strandberg
Leiutaja

Kas üksikutel eliitkoolidel on mingeid eeliseid Eesti ebaühtlase hariduskorralduse ees? Ehk oleks hoopis parem lahendus põhjalikult ümber korraldatud koolitusüsteem? Eliitkoolide ja tasulise üldhariduse pooldajad arvavad, et nõudlik klient (lapsevanem) peab saama, mida tahab ning et andekad ja eriti andekad tuleks koolituseks muust massist eraldada. Eliitkoolidesse siis. Kõigile ju ei saa ühtmoodi ning oleme vaene rahvas, kostab tuttav jutt.

Kui vaene siis tegelikult? Koolikorraldusse kulutatakse riigi poolt sisemajanduse kogutoodangust kuni 7%, mis on Euroopa mõttes enneolematult kõrge näitaja, edestades nii Saksa- maad kui Ühendatud Kuningriike.

Mitte vaesed pole see õige sõna, vaid raiskavad. Potentsiaali teha maksumaksjate vaevaga loodud eeldustel korralik üldhariduskool on meil rohkem kui küllalt. Eesti koolikorralduses kulub paljudeks ligi pool eelarveli-

sest rahast. Mujal kuni kolmveerand. Järgi jäävast poolest märkimisväärselt osa eest kütavad Eesti koolid kohaliku kliimat. Seega on Eesti koolikorralduse infrastruktuurseks kuluks eelkõige hõredate kooliseinte ja läbi-puhuvate aknapragude säilitamine. Õpetajate suurem palgalootus kätkeb otsesõnu tuulde ning sellise ajulodevuse puhul on patt rääkida ainsa kooliprobleemina pedagoogide nigelast palganumbrist.

Eestisse 5 haridusringkonda

Põhjus, miks näiteks kütusekokkuhoi- du ei saa muuta suuremaks palganumbriks, on koolide kuulumine kohalikele omavalitsustele ning samaaegne juhtimine ka riigi poolt. Reaalseks pääseteeks sellest segadusest oleks näiteks haridusringkondadeks nimetatud territoriaalse koolitusfunktsiooniga sihtasutuste loomine, mille omaks või osaks oleksid koolid. Haridusringkond oleks samas vaba opereerima oma eelarvega, mis sõltuks koolitatavate arvust ringkonnas. Eestis võiks olla näiteks viis haridusringkonda: Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu/Viljandi ja Haapsalu (selle alla kuuluksid ka saared). Kuna haridus ja järgmiste põlvkondade mõtlemisvõime on ainuke selgelt tajutav varu nii majanduslikuks kui kultuuriliseks kasvuks, peaks olema hariduskorralduse eelarve selgelt kokku lepitud protsent

sisemajanduse kogutoodangust. See looks haridusringkondadele püsivad arengueeldused ning selline mehhanism koolitaks ka ühiskonda mõistma, et edukas hariduskorraldus on majanduskasvu tagajaks, aga mitte vastupidi. Samas võimaldaks haridusringkondade põhimõtte soosida maailmas aina rohkem heakskiitu leidvat protsessi – kolmanda sektori tegevusosa kasvu riigisektori arvelt.

Halduskorralduse tõhustamisest saadav rahaline sääst tuleks kulutada hariduskvaliteedi kiirese tõstmise. Faktide ja seaduste pähetuupimise asemel vajab nüüdisaegne maailm enam just printsiipe teadvaid ja neid rakendada suutvaid inimesi. Infovõrgustunud maailmas on oskus küsida suurema väärtusega kui suutlikkus mäletada üksikuid fakte.

Küsida õigel ajal õigeid asju

Neid fakte mäletab infovõrk ning inimestes on vaja süvendada oskust küsida õigel ajal ja õigeid asju ning analüüsida saadud vastuseid. Vaid pähetuupimisele suunatud õppekavad ja seda soovivad pedagoogid on kadumisele määratud.

Julgen väita, et valdavalt faktiõppele keskendunud koolikorraldus on üheks oluliseks ühiskondliku ükskõiksuse ja arengupessimismi allikaks, kuna vaid vähesed näevad faktikuhja taga põhimõtteid.